

EESTI NSV
PUNASE RISTI SELTSI
KESKKOMITEE

P. RATTUS

ÜLEVAADE
NÕUKOGUDE PUNASE RISTI
TEGEVUSEST JA ÜLESANNETEST

VABARIIKLIK SANITAARHARIDUSE MAJA
TARTU 1958

Archieks.

2/42737

A-21940

EESTI NSV PUNASE RISTI SELTSI KESKKOMITEE

P. RATTUS

ÜLEVAADE
NÕUKOGUDE PUNASE RISTI
TEGEVUSEST JA ÜLESANNETEST

VABARIIKLIK SANITAARHARIDUSE MAJA
TARTU 1957

2

Tartu Riikliku Olikooli
Raamatukogu

42437

Suurimaid kannatusi inimestele on kogu meile tuntud ajaloo kestel põhjustanud sõjad. Sõja vägivald eest ei olnud kellelgi mingit kaitset. Sõdu peeti selleks, et riisuda vaenlase maad ja viia elanikkond orjusse või lasta neil maksta makse vallutaja kasuks.

Keskajal näiteks valitses arvamine, et mingisugune rahvusvaheline õigus ei kaitse isegi naisi ja lapsi, neid võidi karistamatult kohelda vaenlase suva järgi ja tappa. Sõjavangid olid selle pealiku omanduseks, kelle sõdurite kätte nad vangi langesid. Vangivõtja võis neid tappa, piinata, müüa, viia orjusse, s. t. nende saatus sõltus täielikult vaenlase tahtest.

Oma haavatud ja haigete sõjameeste eest hoolitsesid peamiselt ainult nende seltsimehed. Haavatud ja haigeid vaenlasi aga ei abistatud üldse. Nad rööviti tavaliselt paljaks ja jäeti siis saatuse hooleks.

Alles XVI sajandi lõpul kujunes sõdivate Euroopa riikide vahel välja lepingute sõlmimise praktika haavatuile, haigele ja sõjavangidele mõningase kaitse taotlemise otstarbel, kuid sääraseid lepinguid sõlmiti sõdivate poolte vahel ainult üksikjuhtudel ja nad olid seega juhusliku iseloomuga.

Haigetesse ja haavatud sõjaväelastesse, sõjavangidesse ja tsiviilelanikesse humaanse suhtumise legaliseerimisel rahvusvahelises ulatuses omab väga suurt tähtsust XVIII sajandi lõpul toimunud suur Prantsuse revolutsioon, mis peagi omandas universaalse iseloomu, avades uue lehekülje kogu Euroopa ajaloolises arengus. Võitluses vana absolutistliku korra alusel seisvate riikide koalitsiooniga kuulutasid prantslased endid kõigi rahvaste liitlasteks ja toetasid nende ülestõusu kohalike ainuvalitsejate vastu.

Selle revolutsiooni hiigelreformi ajal ilmutas prantsuse rahvas, nagu märgib V. I. Lenin, «gigantset revolutsioonilist loomingut, ümber kujundades kogu strateegiasüsteemi, murdes kõik vanad sõja seadused ja tavad ning

luues vanade sõjavägede asemele uue, revolutsioonilise sõjaväe ja uue sõdimisviisi.»¹

Esmakordselt maailma ajaloos proklameeris revolutsiooniline Prantsusmaa, et isikute suhtes, kes tarvitavad vägi-valda rahulike elanike kallal, tuleb rakendada kõige valjemaid karistusabinõusid. Prantsuse vabariigi konvendi dekreedis 25. maist 1793. a. fikseeriti, et sõjavangid ei kuulu sõjasaagi hulka. Nad on riigi käsutuses ja seaduse kaitse all. Haavatud ja haigeid sõjavange tuleb vabariigi hospitalides ravida ühel alusel prantsuse sõjaväelastega.

Üldise sõjaväekohustuse kehtestamine paljudes riikides XVIII sajandi lõpul ja XIX sajandi algul sundis neid riike tunnustama suuremal või väiksemal määral Prantsusmaa revolutsioonilise valitsuse dekreetides fikseeritud humaanseid põhimõtteid sõjapidamisviiside kohta, sest massiliste rahvuslike armeede loomine, kus teenisid kõigi rahvakihtide esindajad, sundis isegi absolutistlikke riike organiseerima sõjaväe meditsiinilist teenindamist ja taotlema rahvusvaheliste abinõude rakendamist haavatud ja haigete sõjaväelaste kaitseks sõja ajal.

Selles haavatud ning haigetele sõjaväelastele ja sõjavangidele rahvusvahelise kaitse organiseerimise ürituses etendasid tähtsat osa mitmed vene progressiivsed ühiskonnategelased, esmajärjekorras suur vene kirurg Nikolai Ivanovič Pirogov, kes esimesena püstitas nõude rahvusvahelise ühiskondliku abi organiseerimiseks haavatud ja haigetele sõduritele vahetult rindel.

Ei tohi aga unustada inimeste hädadele ja õnnetustele kaasatundmise sügavale juurdunud joont vene rahva iseloomus. Haavatud ja haigetele sõjaväelastele, raukadele, invaliididele ja loodusõnnetuste tagajärjel kannatanutele ühiskondliku abi organiseerimine ulatub juba kaugesse minevikku. Ajaloolane V. O. Kljutševski mainib XVII sajandi silmapaistva humanisti ja haritud ühiskonnategelase F. M. Rtištševi nime, kes Vene-Poola sõja ajal 1654. aastal ja Liivi sõjakäigu ajal 1656. aastal organiseeris haavatud ja haigete sõdurite ülesotsimist lahinguväljadelt, luues neile midagi välihospitalide taolist rindelähedastes külades. Ta organiseeris ka raha kogumist Krimmi tatarlaste kätte vangilangenud vene sõjaväelaste väljaostmiseks, hoolitses haigete raukade, orbude ja invaliidide eest, ehitas neile varjupaiku.

¹ V. I. Lenin, Teosed, 24 kd. Tallinn 1944, lk. 367.

V. O. Kljutševski kirjutas Rtištševist, et «... isikliku heategevuse juhuliklike ja üksikuid väljendusi tahtis ta muuta alaliselt tegutsevaks ühiskondlikuks organisatsiooniks.»

Vene-Rootsi sõja ajal kirjutas feldmarssal Šeremetjev oma manifestis 1710. a. lõpul: «Poltava all vangi võetud väga suur hulk ohvitseri ja soldateid tunnustavad, et venelased kohtlevad neid väga armulikult. Kuigi nad ei ole nii suurt armulikkust ja nii paljusid heategusid ära teeninud, arvesse võttes viletsust, mida meie vene vangid peavad kannatama Rootsisis.»

Partikulaarsete vene korsaaride sõjapidamisreeglites 1788. aastast leidub järgmine ettekirjutus: «Sõjavange kohelda inimliku armastusega, anda neile süüa ja muud vajalikku küllaldasel määral». Haavatute kohta öeldakse: «Ravida ja anda igasugust abi, nagu nõuab inimlik kohusetunne».

Suur vene väejuht A. V. Suvorov (1730—1800) õpetas sõdureid sõjavangidesse humaanselt suhtuma, nõudes igal juhul nende peale halastamist, sest «asjata tapmine on patt!»

1812. aasta Isamaasõja ajast on tuntud Pesaroviuse nimi. Pühendudes haavatud ja haigetele sõduritele ning invaliididele ühiskondliku abi organiseerimisele suutis ta koguda tolle aja kohta väga suure summa — 400 000 rubla, organiseerides selleks otstarbeks ajalehe «Vene Invaliid» väljaandmise. Ta kirjutas selle ajalehe väljaandmise motiivide kohta: «Seda tööd ei sunni mind ette võtma mitte mingisugune isiklik kasu, vaid üksnes püha tänulikkus kangelaste vastu, kes võitlevad meie segamatu töö ja sõltumatuse eest, ning soov võimaluste kohaselt aidata kogendada auväljal langenud vaprate sõdurite leskede ja orbude saatust».

Kaasaegsete mälestustest on teada, et heroilise 1812. a. Isamaasõja ajal väga paljudes kodanlikkudes perekondades kui ka talupoegade hüttides nühti lõuendilt lemmeid, mida tol ajal sõjaväehospitalides kasutati vati asemel.

Sõjaväehvritele rahvusvahelise kaitse taotlemise küsimuse lahendamisel etendas Venemaa tähtsat osa. Vene rahvas on pidanud kogu oma riigi olemasolu kestel võitlema oma rahvusliku sõltumatuse eest; seepärast on Vene armee kogu aeg olnud rahvuslik, ega ole kunagi koosnenud muulastest palgasõduritest, nagu see oli Lääne-Euroopa riikides. See oligi ajendiks, miks Venemaal ka riigivõimud taotlesid humaanset suhtumist haavatuise, haigeisse ja sõja-

vangidesse juba iidsest ajast. Ühe sellise näitena võib tuua Boris Godunovi määrust 1604. aastast soodustuste kohta haavatuile. Väga suurt huvi selles suhtes pakuvad Peeter I sõjaväelised artiklid 1716. aastast, milles lausutakse, et linna või kindluse vallutamisel tormijooksuga ei tohi keegi purustada ega riisuda hospidale, kirikuid ega muid «vaimulikke maju». Sääraseid kuritegusid sooritavaid isikuid karistatakse nagu röövleid «nendelt elu võtmisega». Needsamad artiklid keelvad surmanuhtluse ähvardusel tappa ja solvata naisi, lapsi, rauku ja sõjavange.

Venemaal loodi ka esimene ühiskondlik organisatsioon, kelle eesmärgiks oli haavatud ja haigete sõjaväelaste abistamine vahetult lahinguväljal.

Kui 1844. aastal loodi Peterburis esimene üldine heategev Troitsõ selts, siis juba 1854. a. asutati Venemaal Ristiülen-damise Halastajaõdede Selts, mille eesmärgiks oli organiseerida ühiskondlikku abi sõjaväe meditsiinilisele teenistusele. Selle seltsi tegevust juhtis esimesena N. I. Pirogov, kes 1836.—1841. a. oli Tartu Ülikooli kirurgia professoriks ning 1841.—1856. a. Peterburi Sõjaväe-Arstiteaduse Akadeemia professoriks.

See selts tegi Inglise, Prantsuse ja Türgi ühendatud armee poolt 1854.—1855. a. Sevastopoli piiramise ajal tohutu suure töö haavatute seisukorra parandamisel ja nende abistamisel.

7. novembril 1854. a. väljus Peterburist esimene Pirogovi poolt ettevalmistatud halastajaõdede salk Krimmi sõjatand-rile. See salk koosnes 32 vene naispatrioodist, kes olid otsustanud end pühendada haavatute ja haigete saatuse ker-gendamise õilsale ülesandele. Kuid veel enne, kui see halas-tajaõdede salk jõudis Krimmi, olid Sevastopolist rindele siirdunud paljud naised. Nad aitasid organiseerida haiglaid, töid mööblit, pesu, vooditarbeid ja hoolitsesid haavatute eest.

Oma romaanis «Sevastopoli rasked päevad» kirjeldab kirjanik S. N. Sergejev-Tsenki eredalt lihtsate vene naiste Daša ja Praskovja Grafova ennastsalgavust haava-tute abistamisel. Madruse orb Daša müüs vaenlase maabu-misel ära isalt pärandatud majakese, ostis saadud raha eest endale hobuse, vankri ja vahendeid, mis tema arva-tes olid tarvilikud esmaabi andmiseks, ja siirdus juba esi-mese Alma jõe ääres toimunud lahingu ajal rindele. Hil-jem töötas ta Sevastopoli sidumispunktides.

Praskovja Ivanovna Grafova viibis kogu sõja kestel kõige ohtlikumas kohas — Malahhovi kurgaanil, aidates siin haavatuid otse vaenlase kõige marulisema kahuritule all. Samal kurgaanil ta ka 1855. aasta juulis kangelasena langes.

Töötades vaenlase suurtükitle all ja massiliste epideemiliste haigestumiste tingimustes, näitasid halastajaõed üles haruldast mehisust. N. I. Pirogov kirjutab nendest rindelt: «On tähelepanuväärne, et just kõige lihtsamad ja harimatud õed paistavad silma ennastsalgavuse ja suure kannatlikkusega oma kohustuste täitmisel».

Lääne-Euroopas olid XIX sajandi 50-ndad ja 60-ndad aastad tööstuskapitalismi jõudsa arengu perioodiks, mis tekitas turgude küsimuse teravnemise tõttu teravaid vahetõrkeid kapitalistlike riikide vahel. Ühelt poolt tahtis Napoleon III Prantsusmaal kindlustada endale juhtivat osa kogu Euroopa poliitikas ning teiselt poolt taotlesid šovinistlikult häälestatud Preisi junkrud ja kodanlus luua oma egiidi all sõjaliselt tugevat ühendatud Saksamaad.

Pärast revolutsioonilise liikumise mahasurumist 1848. a. ja kodanliku korra tugevnemist ei lõppenud sõjad Euroopas peaaegu 20 aasta jooksul.

Suured elavjõu kaotused, mis tekkisid nendes sõdades uue sõjatehnika rakendamise tagajärjel, sundisid riike tõsiselt mõtlema ühiskondliku abi organiseerimisele oma sõjaväe meditsiiniteenistuse tugevdamiseks. Euroopas hakkavad haavatute abistamise alal energiliselt tegutsema mitmesugused heategevad seltsid.

Sõjaohvrite kaitse rahvusvahelise legaliseerimise võttis enda peale Genfis asuv Šveitsi ühing «Ühiskondlik Kasu». Ühingu esimehe Gustave Moynier' algatusel loodi 1863. aasta veebruaris nn. «Viie komitee», eesotsas Šveitsi vägede ülemjuhataja kindral Guillaume Henri Dufour'iga. Komitee tööst võttis aktiivselt osa Šveitsi kodanik suur Napoleon III pooldaja Henri Dunant, kelle sulest 1862. a. ilmus raamatuke «Mälestusi Solferinost». Selles raamatukeses kirjeldab autor 24. juunil 1859. a. Itaalias Mantua provintsi Solferino küla lähistel toimunud verises lahingus haavata saanud ja ilma igasuguse abita jäetud sõdurite üliinimlikke kannatusi. Selles lahingus kaotas kaks vaenulikku armeed — Prantsuse ja tema liitlase Sardiinia armee ning Austria armee kokku 80 000 haavatut ja surnut.

Tuleb märkida, et professor N. L. Veljaminov kirjutab

oma mälestuses 1907. a.: «Dunant'i isikliku tunnistuse järgi sai ta mõtte vaenuvälja külastamiseks ja rahvusvahelise vabatahtliku ühiskondliku abi organiseerimiseks sõjas kannatanuile, vaatamata nende auastmele ja rahvusele, osalt teda hämmastanud Pirogovi ja viimase poolt juhitud Risti-ülendamise Seltsi halastajaõdede tegevusest Krimmi sõjas.»

See «Viie komitee» hakkas ette valmistama rahvusvahelise nõupidamise kokkukutsumist ja ta nimetati ametlikult Rahvusvahelise Haavatute Abistamise Komiteeks. Komitee kutsel tulidki 1863. a. oktoobris Genfis kokku 16 riigi heategevate seltside esindajad. Sel nõupidamisel tunnistati vajalikuks luua kõikides riikides vabatahtlikud seltsid, kes sõja puhuks valmistaksid ette vastava meditsiinikaadri ja materiaalse baasi haavatute kiireks abistamiseks tegevvarmeedes.

8. augustil 1864. aastal tulid Genfis kokku riikide diplomaadid ja heategevate seltside esindajad. Sel konverentsil võeti vastu ja kirjutati 22. augustil alla konventsioon haavatute saatuse kergendamiseks sõja ajal. Seda ajaloolist dokumenti tuntakse 1864. a. Genfi konventsiooni nime all.

Genfi konventsioon sisaldab kokkulepet selle kohta, et sõjaväe sanitaarasutused ja nende personal kasutab sõja ajal puutumatus õigust. Need asutused ja isikud peavad aitama mitte ainult omi, vaid ka vaenlase haavatuid, kui nad on sattunud vangi või vaenlase poolt hõivatud territooriumile.

Genfi konventsiooniga kinnitati sõjaväe sanitaartenistus ning haavatud ja haigete sõjaväelaste abistamise vabatahtlike ühiskondlike organisatsioonide eraldusmärgiks punane rist valgel põhjal.

See embleem tuletati Šveitsi riigilipu — punasel põhjal asuva valge risti värvide ümberasetamise teel. Selle uue seltsi embleemi juhuslik kokkusattumine ristiusu embleemiga kutsus esile Türgi ja Iraani (Pärsia) protesti. See pärast kinnitatigi Türgi jaoks eraldusmärgiks punane poolkuu ja Iraani (Pärsia) jaoks punane lõvi ja päike valgel põhjal.

Vastavalt Genfi konventsioonile tuleb Punase Risti embleemi kasutada lippudel, varrukasidemetel, transpordivahenditel ja teistel sanitaartenistusse kuuluvatel esemetel.

Mitte kõik riigid ei kirjutanud Genfi konventsioonile kohe alla: Ameerika Ühendriigid tegid seda alles 1882. a. ja Venemaa 22. juulil 1867. aastal.

Pärast konventsioonile allakirjutamist loodi paljudes maa-

des Punase Risti seltsid ning Genfis asuv organiseerimiskomitee võttis endale Rahvusvahelise Punase Risti komitee funktsioonid.

Seoses rahvusvahelisest olukorrast tekkinud printsiipialsete küsimuste lahendamise, mis nõudsid 1864. a. Genfi konventsiooni täpsustamist või täiendamist, kutsus komitee enne Esimese maailmasõja algust rahvusvahelise konverentsi kokku 9 korda.

Nii näiteks tuli diplomaatiline konverents kokku 1898. a. ja 1906. a. Genfis ja 1907. a. Haagis, kus konventsiooni kehtivust laiendati ka meresõjale.

1906. a. konventsioonist võttis osa 55 riiki, nende hulgas ka Venemaa, kes etendas tähtsat osa selle konventsiooni koostamisel.

Pärast Esimest maailmasõda kirjutati 1925. a. alla konventsiooni täiendavale, nn. «Gaasiprotokollile», millega keelati mürgiste ründaainete ja bakterioloogilise relva kasutamine sõjas.

1929. a. kirjutati Genfis alla uus konventsioon tegevarmee haavatute ja haigete sõjaväelaste saatuse kergendamise kohta, mis asendas 1906. a. konventsiooni. Täienduseks oli selles ainult kaitse laiendamine sanitaarlennukeile ja ettekirjutus riikidele, kelle kätte meditsiiniline personal on sattunud, selle tagasisaatmiseks oma armee juurde. Samal konverentsil kirjutati alla ka konventsioon sõjavangide kohtlemise kohta.

1929. a. Genfi konventsioonist võttis osa 59 riiki. Nõukogude Liit ühines sellega 28. augustil 1931. a.

21. aprillist kuni 12. augustini 1949. a. toimus Genfis konverents, millest võtsid osa 56 riigi, nende hulgas ka NSV Liidu, Ukraina NSV, Valgevene NSV, rahvademokraatia maade, Ameerika Ühendriikide, Inglismaa, Prantsusmaa ja India esindajad. Konverents vaatas läbi 1929. a. konventsioonid haavatud ja haigete sõjaväelaste saatuse kergendamise kohta tegevarmeedes ning sõjavangide kohtlemise kohta ja 1907. a. Haagi konventsiooni 1906. a. Genfi konventsiooni sätete rakendamise kohta meresõjas.

Konverentsi töö tulemusena kirjutati alla neli järgmist konventsiooni:

1. Konventsioon haavatute ja haigete saatuse kergendamise kohta tegevarmeedes.

2. Konventsioon meresõjajõudude koosseisu kuuluvate haavatute, haigete ning merehädaliste saatuse kergendamise kohta.

3. Konventsioon sõjavangide kohtlemise kohta.

4. Konventsioon tsiviilelanikkonna kaitseks sõja ajal.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ratifitseeris kõik neli konventsiooni 17. aprillil 1954. a.

Nendes konventsioonides on, tänu Nõukogude Liidu ja rahvademokraatiamaade osavõtule konverentsi tööst, palju uusi humaanseid sätteid sõjaohvrite kaitseks. Täiesti uus on konventsioon tsiviilelanikkonna kaitseks sõja ajal.

Rahvusvahelise Punase Risti organid.

Rahvusvahelise Punase Risti praegust organisatsioonilist struktuuri iseloomustab rea organite olemasolu, mis tervikuna moodustavadki Rahvusvahelise Punase Risti.

Rahvusvahelise Punase Risti põhikiri, mis 1928. a. Haagis toimunud rahvusvahelisel konverentsil vastu võeti ja mida Punase Risti 18-ndal rahvusvahelisel konverentsil 1952. a. Torontos Kanadas muudeti, ühendab Rahvusvahelise Punase Risti nimetuse all rohkearvulisi rahvusvahelisi kui ka rahvuslikke organisatsioone. Rahvusvahelisse Punasesse Risti kuuluvad rahvuslikud Punase Risti, Punase Poolkuu ja Punase Lõvi ning Päikese seltsid, Punase Risti Seltside Liiga ja eespoolmainitud Rahvusvahelise Punase Risti Komitee.

Viimatimainitu ei ole aga tegelikult mingi rahvusvaheline organisatsioon, sest tema liikmeteks võivad olla ainult Sveitsi kodanikud, koosseisus mitte rohkem kui 25 inimest.

Rahvusvahelise Punase Risti kõrgemaks organiks on rahvusvaheline konverents, kelle istungite vaheajal tegeleb põhimõtteliste küsimuste lahendamisega Rahvusvahelise Punase Risti Alaline Komisjon.

Üldse kuulub Alalise Komisjoni koosseisu üheksa liiget, kellest kaks valitakse Punase Risti Rahvusvahelise konverentsi poolt, kaks liiget kuulub Alalisse Komisjoni Punase Risti Seltside Liiga ja kaks liiget Punase Risti Rahvusvahelise Komitee poolt. Punase Risti 18-ndal rahvusvahelisel konverentsil Torontos 1952. a. valiti üheks Alalise Komisjoni liikmeks NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu esindaja.

Punase Risti rahvusvahelised konverentsid toimuvad iga 4 aasta tagant. Konverents koosneb rahvuslike Punase Risti seltside delegatsioonidest ja Punase Risti Genfi konventsioonidest osavõtivate riikide valitsuste esindajaist, kuid konverentsist võtavad osa ka Punase Risti Seltside Liiga

ja Rahvusvahelise Komitee delegatsioonid. Esimene Punase Risti rahvusvaheline konverents toimus 1867. a. Pariisis.

Punase Risti Seltside Liiga loodi 5. mail 1919. a. Oma organisatsioonilise struktuuri poolest on Punase Risti Seltside Liiga föderatsioon, millesse kuulub praegu 71 rahvusliku Punase Risti seltsi. Vastavalt Liiga põhikirjale omavad kõik Liigasse kuuluvad rahvuslikud organisatsioonid võrdsed õigusi, vaatamata riigi suurusele või seltsi liikmete arvule.

Liiga juhtivaks organiks on Juhatajate Nõukogu, kus on esindatud kõik rahvuslikud Punase Risti Seltsid. Nõukogu istungid toimuvad reeglipäraselt iga kahe aasta tagant. Istungite vaheajal juhib tööd Liiga Täitevkomitee, mis valitakse Juhatajate Nõukogu poolt 19-liikmelises koosseisus kaheks aastaks. Täitevkomitee istungid toimuvad kaks korda aastas.

Liiga põhikirja järgi ei tohi liiga liikmete, rahvuslike Punase Risti seltside töö omada mingit valitsuslikku, etnilist, poliitilist ega religioosset iseloomu, vaid see peab põhinema humaansuse ja rahvusvahelise koostöö printsiipidel.

Liiga alatiseks organiks on Sekretariaat, mis asub praegu Genfis. Sekretariaadi ülesandeks on kindlustada Liiga praktilist tegevust. Alates 1950. aastast on NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee esindaja Liiga aseesimeheks.

Nõukogude Liidu aktiivne osavõtt rahvusvaheliste juhtivate Punase Risti organisatsioonide tööst on muutnud nende organite tegevuse palju progressiivsemaks. Pärast Teise maailmasõja lõppu tõstatas Nõukogude Punane Rist esimesena üles küsimuse Punase Risti organisatsioonide laialdase ja aktiivse osavõtu kohta võitlusest rahu eest. Ta taotleb rahvusvahelisel areenil koos Hiina Rahvavabariigi ja rahvademokraatiamaade Punase Risti seltsidega järjekindlalt konkreetsete ja tähtsate abinõude tarvituselevõtmist Punase Risti organite poolt rahu kaitseks.

Nii tegi Nõukogude Punane Rist Liiga Juhatajate Nõukogu istungjärgul 1950. a. Monte Carlos Monakos ja Punase Risti 18-ndal rahvusvahelisel konverentsil 1952. a. Torontos Kanadas ettepaneku võtta Punase Risti Seltside Liiga põhikirja sätteid, mis kohustavad seda mõjukat rahvusvahelist organisatsiooni rahu kaitseks kaasa aitama, hõlmama laialdasi rahvahulki Punase Risti liikmeks ja neid kaasa tõmbama aktiivseks võitluseks rahu eest. Nõukogude

Liidu Punase Risti Selts nõudis otsustavalt, et Liiga kasutaks kõiki tema käsutuses olevaid vahendeid, nagu ajakirjandust, kirjandust, raadiot ja kino rahuideede levitamiseks.

Maikuus 1954. a. Norra pealinnas Oslos toimunud Punase Risti Seltside Liiga Täitevkomitee ja Juhatajate Nõukogu istungjärgul, millest võtsid osa 61 riigi rahvuslike Punase Risti seltside esindajad, võeti Nõukogude Liidu delegatsiooni aktiivsel toetusel vastu resolutsiooni, milles räägitakse, et «...Punase Risti Seltside Liiga Juhatajate Nõukogu palub kõiki valitsusi:

a) suurendada jõupingutusi kõigi tüliküsimuste rahulikuks lahendamiseks;

b) väsimatult jätkata jõupingutusi kokkuleppe saavutamiseks üldise desarmeerimise kohta;

c) leppida kokku kõigi aatomirelva liikide, nii lämmatavate ja mürggaaside kui ka bakterioloogilise relva kasutamise absoluutselt tõhusa keelamise kohta;

d) organiseerida aatomienergia üle tõhus rahvusvaheline kontroll, mis tagab selle rakendamise ainult rahulikel eesmärkidel;

e) võtta koheselt tarvitusele tõhusad abinõud rahvaste kaitsmiseks hädade ja kahjude eest, mida põhjustab aatomirelva katsetamine.»

India Punase Risti Seltsi esindaja Amrit Kaur tegi ettepaneku istungjärgul vastu võtta resolutsioon, millega pööratakse Genfi nõupidamisel viibivate riikide ministrite poole kokkuleppe saavutamiseks kohese ja tingimusteta tulevahetuse lõpetamise kohta Indo-Hiinas, et sellega võimaldada ohutult evakueerida haavatud sõjavange, mis on esimeseks sammuks rahu kehtestamisel, mida püüdleb kogu inimkond.

Seda resolutsiooni toetas Nõukogude Liidu delegatsioon. Resolutsioon võeti vastu ühel häälel, nagu 1953. aastal Liiga Täitevkomitee istungjärgul võeti vastu Nõukogude Liidu delegatsiooni ettepanekul resolutsioon, mis kutsus sõdivaid riike üles katkestama sõjategevus Koreas vahe- rahu läbirääkimiste ajal ja pühendama kogu oma jõu Korea küsimuse lõplikuks rahulikuks reguleerimiseks.

Mõlemad need resolutsioonid avaldasid soovitud mõju riikide valitsuste tegevusele ülalmainitud konkreetsete küsimuste lahendamisel ja sõja lõpetamisel ning tüliküsimuste edasisel rahulikul reguleerimisel nendes piirkondades.

Venemaa Punase Risti Selts.

Krimmi sõja ajal loodud ja N. I. Pirogovi poolt juhitud Ristiülendamise Halastajaõdede Selts etendas progressiivset osa mitte ainult kui esimene katse ühiskondliku meditsiinilise abi organiseerimiseks sõja ajal, vaid ka kodanliku arstiteaduse arenemises Venemaal.

Peterburis pärast sõda asutatud Ristiülendamise Seltsi Haigla organiseeris laialdast arstiabi elanikkonna vaesematele kihtidele. Seda haiglat juhtis Pirogovi lähim abiline arst V. I. Tarassov. Seal töötasid ka revolutsioonilistele demokraatidele lähedal seisvad arstid, nagu P. I. Bõkov, kes on N. G. Tšernõševski romaani «Mida teha» kangelase Lopuhhovi prototüüp.

Progressiivne iseloom oli ka teisel, nn. Georgi Halastajaõdede Seltsil, mille organiseerimisest võttis agaralt osa arst S. P. Botkin.

Pärast 1864. a. Genfi konventsiooni kinnitamist Riiginõukogu poolt 3. mail 1867. aastal kutsuti juba 18. mail samal aastal kokku haavatud ja haigete sõjaväelaste hooldamise seltsi asutamiskoosolek. Uuel seltsil tuli juba 1870. aastal arendada oma tegevust Preisi-Prantsuse sõjas (1870 — 1871). Venemaa Haavatud ja Haigete Sõjaväelaste Hooldamise Selts saatis Baseliisse 30 arstist koosneva kirurgide salga, mida juhtis professor H. Hübbenet. Salgale anti range korraldus tugineda oma töös Genfi konventsioonile ja abistada mõlemate poolte haavatuid ning haigeid.

Vene arstide tööst selles sõjas võttis osa ka Pirogov, kes kontrollis sõjategevuse vahetus piirkonnas 70 hospitali tööd ning esitas nende tegevuse kohta väärtusliku ettekande Rahvusvahelisele Punasele Ristile. Hinnates positiivselt ühiskondliku abi andmist haavatutele ja haigetele märkis Pirogov ka suuri puudusi sõjaväe meditsiiniteenistuse töös ning Genfi konventsiooni põhimõtete rikkumisi.

N. I. Pirogov hindas väga kõrgelt ühiskondliku organisatsiooni osa sõja ajal, kuid ta rõhutas ka haavatud ja haigete sõjaväelaste hooldamise seltside aktiivse tegutsemise vajadust rahu ajal. Oma aruandes Saksamaa sõjaväe sanitaarüksuste külastamise kohta kirjutas ta 1870. a.: «Meil ei ole tarvis oma hooldamisseltsidele rahu ajal tööd otsida: meil on igal sammul võimalik osutada abi haigetele ja haavatutele. Raudtee ehitamisel ja rongidel ei ole õnnetusjuhud haruldased; Venemaal esinevad epideemiad pidevalt

kord siin, kord seal; rōugetepanek on seisma jäänud, nak-kushaigused levivad tervete külade ja asulate kaupa; meie laatsarettides ei ole sanitaarpersonali; külades ja asulates ei ole mitte mingisuguseid laatsarette — ühe sõnaga, tegevusväli on piiramatult...»

Vene-Türgi sõja ajal 1877.—1878. a. töötas rindel 40 naisarsti, nende hulgas 25 Peterburi kõrgemate arstiteaduslike kursuste esimese lennu viienda kursuse õpilasi. Haavatud ja Haigete Sõjaväelaste Hooldamise Selts võttis nad oma hospitalidesse ordinaatoriteks. Kaasaegsete tunnistuste järgi osutasid naisarstid suurt kangelaslikkust ja ennast-salgavust.

Venemaa Haavatud ja Haigete Sõjaväelaste Hooldamise Selts nimetati ümber Venemaa Punase Risti Seltsiks 1879. aastal.

Järgnevatel aastatel organiseeris Venemaa Punase Risti Selts sanitaarsalku, hospidale ja sanitaarronge mitte ainult nende sõdade ajal, millest Venemaa ise osa võttis, vaid saatis omi salku ja hospidale ka välismaale. Neutraliteedi põhimõtte säilitamiseks saadeti Punase Risti salku mõlemate sõdivate poolte juurde. Suuremad Punase Risti salgad lähetati 1896. aastal Itaalia-Abessiinia, 1899. a. Inglismaa ja buuride sõja ajal Lõuna-Aafrika ning 1912. ja 1913. a. Balkani sõjatandrile, kus slaavi rahvad võitlesid Türgi ikke vastu.

Milline siis oli Venemaa Punase Risti Selts enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni?

Enne Esimest maailmasõda 1914. a. oli Venemaa Punase Risti Seltsil 39 000 liiget. See oli kinnine aristokraatide organisatsioon, mis oli laiematele rahvahulkadele raskesti kättesaadav.

Seltsi tegevust juhtis Peterburis asuy peavalitsus, koh-tadel oli 8 ringkonnaavalitsust vastavatel sõjaväeringkonna territooriumidel. Peale selle oli kubermangulinnades 97 Venemaa Punase Risti Seltsi kubermanguavalitsust ja maa-konnalinnades 465 komiteed.

Kõigi nende valitsuste ja komiteede eesotsas seisis õu-konnategelased, tsaariperekonna liikmed, aadlikud või suur-kaupmehed. Olles vahetult tsaariõukonna kaitse all oli Punane Rist väljaspool igasugust ühiskondlikku kontrolli ning juhtkond võis kulutada valitsuselt saadud või eraalgat-slikul teel kogutud väga suuri vahendeid täiesti oma suva kohaselt.

Venemaa Punase Risti Seltsil oli enne Esimest maailmasõda 80 väga hästi sisustatud haiglat 2559 voodikohaga, 9 sünnitusmaja, 120 ambulatooriumi ja 10 apteeki. Peale selle pidas Venemaa Punase Risti Selts ülal veel invaliidikodusid, asutusi krooniliste haigete, vigaste, haavatud sõjaväelaste ja orbude jaoks. Punase Risti Seltsil oli ka «leskede kodu», 4 eruõdede kodu, haigete koloonia Kaukaasia mineraalvetel, üld- ja lastesaanatooriumid ning nn. pidalitöbiste küla Taškendi ringkonnavalitsuse juures.

1899. aastal orgniseeriti Peterburis kiirabijaam, kellele allus 6 rajoonijaama. Jaamadel olid omad hobuveokid ja hiljem ka autod.

Kõigi nende haiglate, ambulatooriumide ja kiirabijaamade poolt osutatava abi eest tuli maksta, mispärast nad olid laiematele elanikkonnahulkadele raskesti kättesaadavad.

Niisama raske oli pääseda invaliidi- ja teistesse kodusse, kuhu võis saada ainult soosimise teel või isiklike sidemete kaudu.

Nälja-aastatel, mis tsaari-Venemaal esinesid sageli, ning pidevalt korduvate kooleraepideemiatega puhul saatis Punane Rist kohale arstlikku personali, avas toitlustamispunkte ning varustas näljapiirkondi leiva ja jahuga.

Halastajaõdede ettevalmistamiseks oli Punase Risti Seltsil 109 nn. õdede kogukonda, kes tol korral olid ainukesteks õppeasutusteks õekutse saamisel. Nendes kogukondades valitses kloostri kord. Nende eesotsas seisis enamasti tituleeritud isikud, kes ekspluateerisid mitmesugustest rahva-kihtidest tulnud õdesid piinlikust tundmata.

Õed allusid täielikult oma naissoost ülematele. Nende tööpäev oli piiramata. Nad said kogukonna poolt korteri, toidu ja nunnaliku rõivastuse. Muu materiaalne tasu piirdus ainult üsna tähtsusetu taskurahaga.

Õdesid saadeti väljakutsete põhjal eramajadesse haigete juurde, kusjuures tasu selle eest laekus kogukonna kassasse. Meditsiinilise hariduse said õed arstide juhtimisel kogukonna haiglates ja suuremates ambulatooriumides. Omanud teadmised olid küllalt sügavad ning töid õdedele teenitud tunnustuse haigete ja haavatute eest hoolitsemisel.

Väljalastavate õdede arv oli väga piiratud ning ei rahuldanud elanikkonna vajadusi. Eriti raskesti andis see end tunda sõdade ajal.

28. juulil 1914. aastal Balkanil Austria-Ungari ja Serbia

vahel puhkenud sõda arenes juba mõne päeva jooksul imperialistlikuks maailmasõjaks.

Täitus see, millest V. I. Lenin korduvalt kirjutas oma töödes, hoiatades imperialistlike sõdade paratamatuse eest, sõdade eest maailma ümberjaotamise pärast, kolooniate pärast.

Sõjaks ettevalmistamatu ning tehniliselt mahajäänud Venemaa astus sõtta ammugi sõjaks ettevalmistunud, hambuni relvastatud keiserliku Saksamaaga.

Tsaari-Venemaa ettevalmistamatus sõjaks andis end tunda juba sõja esimestel kuudel. Kohe tekkis karjiv puudus nii lahinguvarustusest kui ka soojadest riietuseemetest sõduritele. Sõjaväe sanitaarpeavalitsus ei suutnud tagada haavatute ja haigete õigeaegset ning täielikku hospitaliseerimist. Veel halvem oli olukord haavatute ja haigete rindelt evakueerimisega. Suur puudus oli sanitaarveokitest ja eriti sanitaarrongidest.

Ka Venemaa Punase Risti Selts ei olnud sõjaks ette valmistatud ning tal tuli teha suuri jõupingutusi oma tegevuse arendamiseks. Mobilisatsiooniplaani järgi pidi Punane Rist sõja puhul andma 48 hospidali, 37 etapi- ja 33 liikuvat laatsaretti 13 100 voodikohaga, kuid juba esimestel sõjakuudel tuli Punasel Ristil organiseerida 69 hospidali, 71 etapi- ja 37 liikuvat laatsaretti 35 000 voodiga ning 24 rindesalka.

1916. a. lõpuks oli Punase Risti raviasutustes üle 143 000 voodikoha. Sanitaarveokiteks olid sõja algul peamiselt vastavad kaherattaga kaarikud, hiljem aga tekkisid ka sanitaarautod. Tunduvalt suurenes ka sanitaarrongide arv, tõustes 62-le; tekkis 20 hospidallaeva, organiseeriti 150 toitlustamissalka, 65 epideemiatõrjesalka ja ka röntgeniüksused jt.

1917. aasta keskpaiku teenindas Punase Risti raviasutustes haigeid 2500 arsti ja 20 000 meditsiiniõde. Peale selle oli Punase Risti poolt lähetatud sõjaväe peasanitaarvalitsuse käsutusse 10 000 halastajaõde.

Erti suureks katsumuseks Vene armeele olid lämmatavad gaasid. Esmakordselt kasutasid sakslased suuremal hulgal kloori 31. mail 1915. a. Kuna Vene armee oli selleks täiesti ette valmistamata, siis viis esimene gaasirünnak rivist välja umbes 9000 sõdurit ja ohvitseri. Gaasitorbikuid ei olnud ja sõjaväearstidel ei olnud antud mingisuguseid instruktsioone gaasitatute abistamiseks. Esi-

mese gaasirünnaku ajal sõdurid oma taibukusega sidusid suu ette kusega niisutatud jalgrätte, mis mõningal määral vähendas kloori mürgistavat toimet.

Kogu mürgistatute laviin tuli 31. mail 1915. a. vastu võtta selle rindelõigu lähedal asuval Punase Risti Iverski liikuva laatsareti nr. 1 arstidel ja õdedel, kes püüdsid rakendada kõiki abinõusid gaasitatute päästmiseks ja nende kannatuste kergendamiseks. Vaatamata sellele suur hulk mürgistatuid siiski suri.

Punase Risti organisatsioonid organiseerisid ka soojade esemete valmistamist ja kogumist elanikkonnalt rindel viibivate sõdurite jaoks.

Halvasti varustatud armees levisid mitmesugused epideemiad, alates tähnilisest tüüfusest ja lõpetades skorbuidiga. Punase Risti Seltsi organisatsioonidel tuli hoolitseda ka sõdurite pesemisvõimaluste eest, muretseda neile puhast pesu ning desinfitseerida sõdurite riideid.

Punase Risti organisatsioonide keskustes aga lokkas proteksionism ja ühiskondliku vara raiskamine. Keskuste koosseisud olid rindeteenistusest kõrvalehoidvate ja sidemeid omavate tegelaste arvel suureks paisutatud. Esinesid juhtumid, kus hospitalid ja salgad figureerisid ainult paberil. Nende isikuline koosseis tegutses ükskõik millega, kuid mitte oma sanitaaralaste ülesannetega.

Kuid säärased negatiivsed faktid ei varjuta mingil määral paljude Punase Risti organisatsioonide head tööd. Venemaa Punase Risti hospitalides ja salkades leidis palju väärikaid inimesi, kes oma ülesannetesse suhtusid täie vastutustundega ning pühendasid kogu oma jõu haavatute ja haigete eest hoolitsemisele. Punase Risti hospitalides töötasid sellised kirurgid-entusiastid, nagu N. N. Burdenko, N. A. Ooppel, V. V. Gorinevskaja ja palju teisi arste ning õdesid, kes ka selles kopitanud õhkkonnas oskasid teha haavatute heaks kõik mis võimalik.

1916. aasta lõpuks oli Venemaa olukord väga raske. Juba enne sõda korrupsiooni tõttu laostunud valitsusasutused olid sõja ajal lõplikult lagunened ja ei suutnud ähvardavale sõjalisele katastroofile enam vastu seista.

27. veebruaril (vana kalendri järgi) 1917. aastal loobus tsaar Nikolai II troonist. Riigiduumi ajutine komitee moodustas kodanliku Ajutise Valitsuse, mille kõrval tekkis ka teine võim Töölise ja Soldatite Saadikute Nõukogu näol. Tekkis omapärane kaksikvõim: ühelt poolt kodanluse dik-

tatuur Ajutise Valitsusega eesotsas ja teiselt poolt tööliklassi diktatuur Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogudega eesotsas.

Kodanlik Ajutine Valitsus muutis Venemaa Punase Risti Seltsi poliitikat ja iseloomu väga vähe. Vahelusid ainult mõned juhtivad tegelased, kuid töö sisu ja meetodid jäid endiseks.

Proletaarne Punane Rist.

Proletaarne Punane Rist tekkis esmakordselt 1870. a. Pariisis, kus Prantsuse Punase Risti organisatsioonid keeldusid abistamast barrikaadidel võitlevaid kommunaare. Kommunaarid aga ei jäänud oma võitluspositsioonidel ilma arstiabita, sest rahvas ise organiseeris nendele abi toetatuna kogu progressiivse elanikkona poolt. Barrikaadidele ilmusid haavatud kommunaare abistama vabatahtlikud arstid ja sanitarid rahva hulgast.

Venemaa lüüasaamine Vene-Jaapani sõjas kiirendas esimese kodanlik-demokraatliku revolutsiooni puhkemist. Verine pühapäev 22. (9) jaanuar 1905. a., mil tsaar käskis Peterburis avada tule rahulikele elanikele, kes tulid tema juurde oma palvet esitama, vapustas kogu Venemaad. Tekkis revolutsioon.

Ametlik Venemaa Punane Rist jäi kõrvale abi organiseerimisest Peterburi sündmuste puhul haavata saanud töölistele kui ka 1905. a. detsembrikuu lõpul Moskvas barrikaadidel võitlevate ülestõusnute abistamisest.

Detsembri ülestõusu ajal tekkiski Moskva töölistel mõte luua Pariisi Kommuuni eeskujul oma proletaarne Punane Rist. Moskva töölistes organiseerisidki Punase Risti Komitee, kes pidi abistama haavatud revolutsionääre ja üldse elanikkonda. Proletaarse Punase Risti salkadest võtsid osa üle 100 arsti ja mitusada keskharidusega meditsiinitöötajat ning sanitari peamiselt õppiva noorsoo hulgast. Proletaarse Punase Risti Komitees töötasid arstid P. P. Kaštšenko, I. S. Bomstein, A. N. Habarov jt.

Sel ajal kui 1917. a. 7. ja 8. novembri (25. ja 26. oktoobri) ööl langes ülestõusnud Petrogradi tööliste, madruste ja soldatite löökide all viimane Ajutise Valitsuse kants — Talvepalee, tekkisid Petrogradis ka esimesed Proletaarse Punase Risti üksused, kuna Venemaa Punase Risti Selts,

kellel Petrogradis olid haiglad ja hospitalid, keeldus haavatud ja haigeid punakaartlasi ravimast.

Proletaarse Punase Risti valitsus koosnes algul valitud isikutest, kelle hulka kuulusid bolševikud V. M. Bontš-Brujevitš ja velsker-akušöör T. A. Fortunatova.

Esimesed Proletaarse Punase Risti salgad saadeti 7. novembril (25. oktoobril) Talvepalee juurde Neeva prospektile ja teistesse punktidesse. Nendesse salkadesse kuulusid peamiselt vabrikute naistöölised.

8. novembril (26. oktoobril) alustasid tegevust Proletaarse Punase Risti salgad ka Tsarskoje Seloo, Nikolai, Balti ja Soome vaksalis.

Proletaarse Punase Risti osavõtul organiseeriti Smolnõis esimene nõukogude hospital. Selle abil suudeti organiseerida Petrogradi all pealetungivate Kerenski ja Krasnovi jõukude vastu võitleva revolutsioonilise sõjaväe meditsiiniline teenindamine.

Leningradi eeskujul loodi ka Moskvas ja teistes linnades Proletaarse Punase Risti organid töölistest. Moskvas võtsid Proletaarse Punase Risti tööst aktiivselt osa arstid Z. P. Solovjov, N. A. Semaško, I. V. Russakov, S. N. Volkonskaja ja L. S. Bogolepova.

Pärast Kerenski ja Krasnovi jõukude likvideerimist Petrogradi all organiseeris Proletaarne Punane Rist Petrogradis sanitaride kursused. Sellest alates saadi rindele saata juba ettevalmistatud sanitare. Varustuse sai Proletaarne Punane Rist esialgu tehaste ja vabrikute ambulaatoriumidest. Proletaarse Punase Risti üksuste varustamine paranes pärast seda, kui 4. detsembril 1917. a. Rahvakomissaride Nõukogu andis V. I. Lenini allkirjaga välja määruse, mille põhjal sõjaväe sanitaarpeavalitsuse juhtimiseks moodustati eriline arstide kolleegium.

Töölisklassi võitlus kontrrevolutsiooni vastu puhkes kogu Venemaal ning Proletaarse Punase Risti abi hakati vajama kõigil rinnetel, kaugel Petrogradist ja Moskvast.

Nõukogude Punane Rist välismaise interventsiooni ja kodusõja ajal.

Vene NFSV Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 17. jaanuarist 1918. a. saadeti endine Venemaa Punase Risti Seltsi Peavalitsus laiali ja selle asemele asutati

Punase Risti reorganiseerimise komitee, kellele tehti ülesandeks välja töötada Punase Risti ümberkujundamise plaan uutel, nõukogulikel põhimõtetel. Jooksvaks asjaajamiseks loodi Punase Risti Keskkolleegium. Kuna määruse põhjal läksid laialisaadetud Venemaa Punase Risti Seltsi varad üle riigile, siis pidi uus Nõukogude Punase Risti Keskkolleegium hoolitsema ka nende varade seadusepärase suunamise eest.

18. veebruaril 1918. a. rikkus Saksamaa vaherahu tingimusi ja andis käsu pealetungiks kogu rindel. Sakslaste pealetungi eesmärgiks oli hävitada Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni saavutused, ähvardades otseselt revolutsiooni hälli — Petrogradi. Kohe samal ajal tuli Petrogradis kokku ka I Ülevenemaaline Punase Risti töötajate kongress, millest võttis osa 140 delegaati. Kongressi tööst võttis osa kuulus neuropatoloog Petrogradi Naiste Arstiteaduse Instituudi professor V. M. Behterev.

Kongress mõistis hukka laialisaadetud Venemaa Punase Risti Seltsi nõukogudevastase tegevuse ja valis uue 12-liikmelise Punase Risti Kesknõukogu. Hakati viivitamatult organiseerima töölisi ja meditsiinitöötajaid, kes suunati koos Punaarmee ja töölistesalkadega Narva ning Pihkva alla. 23. veebruaril 1917. a. anti Saksa armeele purustav vastulöök ja tema edasitung pandi seisma.

2. juunil 1918. a. avaldati Rahvakomissaride Nõukogu määrus V. I. Lenini allkirjaga, mis kinnitas veel kord, et Nõukogude valitsus lunnustab Genfi konventsioone. See tehti teatavaks ka Rahvusvahelisele Punase Risti Komiteele. Ühtlasi tehti Nõukogude Punasele Ristile ülesandeks rakendada kogu oma energia ja käsutuses olevad vahendid Vene sõjavangide tagasitoomise organiseerimiseks Saksa- maalt, Austria-Ungarist ja Türgist, samuti ka nende maade sõjavangide suunamiseks kodumaale.

Punase Risti Rahvusvaheline Komitee märkis küll ära, et ta tervitab valitsuse 2. juuni määrust, kuid Nõukogude Punase Risti vastuvõtmine Rahvusvahelise Punase Risti liikmeks viibis pikka aega välismaiste imperialistide mahhinatsioonide ning välismaal viibivate tsaari-Venemaa Punase Risti tegelaste vahelesegamise ja laimu tõttu.

Selline olukord ei lasknud Nõukogude Punasel Ristil sõjavangide kodumaale toomiseks palju ära teha. Vene sõjavangid pidid taluma ränki kannatusi ning paljud neist hukkusid nälja, külma ja haiguse tõttu.

Varsti pärast Tervishoiu Rahvakomissariaadi loomist andis Nõukogude valitsus 7. augustil 1918. a. välja uue dekree di V. I. Lenini allkirjaga Venemaa Punase Risti Seltsi kohta. Dekreet määratles Nõukogude Punase Risti ülesanded ja tegevuse iseloomu. Seal oli öeldud:

«Vastavalt Tervishoiu Rahvakomissariaadi ettekandele tunnistas Rahvakomissaride Nõukogu vajalikuks kinnitada, et ta omistab suurt tähtsust Venemaa Punase Risti Seltsi tegevuse pidevale jätkamisele järgmistel vastavatest rahvusvahelistest aktidest tulenevatel üldistel alustel:

1. Venemaa Punase Risti Selts tegutseb 1864. a. Genfi konventsiooni ja teiste seda täiendavate konventsioonide põhjal. Ta kuulub Punase Risti Rahvusvahelisse Liitu ja on vahetult ühenduses teiste riikide samasuguste seltsidega.

2. Venemaa Punase Risti Selts kasutab vabariigi kõrgete valitsusasutuste kaitset.

3. Sõja ja rahvuslike õnnetuste puhul abistab Venemaa Punase Risti Selts kõigi tema käsutuses olevate vahenditega riigi ravi- ja sanitaarorganeid abi organiseerimisel haavatutele, haigetele ja sõjavangidele, samuti ka õnnetuse läbi kannatada saanud elanikkonnale.»

Algas uus ajajärk Nõukogude Punase Risti Seltsi tegevuses. Venemaa Punase Risti Selts muutus uueks, tõeliselt massiliseks ühiskondlikuks organisatsiooniks.

20. novembril 1918. a. toimus Moskvas esimene Venemaa Punase Risti Seltsi liikmete üldkoosolek, kus võeti vastu uus põhikiri ja märgiti põhilised teed seltsi arendamiseks. Seda päeva peetaksegi Nõukogude Punase Risti asutamispäevaks.

Sellela langes Nõukogude Punase Risti tegevuse algus ühte välismaise sõjalise interventsiooni ja kodusõja kõige raskemate aastatega. Nõukogude ühiskondliku aktiivi laialdasel osavõtul organiseeris Venemaa Punane Rist kodusõja rinnetel hospidale, sanitaarronge, epideemiatõrje ja sidumissalku, evakueeritute vastuvõtu- ja toitluspunkte, saunronge, pesumaju jne. Üldse organiseeris Punane Rist üle 400 sanitaarasutuse.

Väga kõrgelt hindas Nõukogude Punase Risti teeneid riiklike tervishoiuorganite abistamisel ka Tervishoiu Rahvakomissariaat eesotsas esimese rahvakomissari N. A. Semaškoga. Seoses tekkinud parasitaarsete tüüfuste epideemiaga organiseeris Punane Rist hospidale, epidee-

miatõrje salku, pesemispunkte, desinsektatsioonipunkte ja -salku, mille tagajärjel epideemia likvideeriti lühikese ajaga.

Koos Venemaa Punase Ristiga arendas oma tööd ka Ukraina Punane Rist, mis organiseeriti 1918. a. algul. Selt-sil tuli kodusõja päevil töötada väga rasketes tingimustes, abistades Punaarmeed rängas võitluses välismaiste inter-ventide, denikinlaste, petljuralaste ja valgepoolakate vastu.

1919. aastal valiti Venemaa Punase Risti Seltsi Keskkomitee esimeheks Z. P. Solovjov. Viimane hindas väga kõrgelt nn. punaste õdede ja sanitaride tegevust nii rinnetel kui ka tagalas. «Punaste» õdede tööle väga lähedal seisis ka «haavatud punaarmeeleaste päevade» organiseerimine. Nendel päevadel viibisid sõjaväehospitalides tuhandad naistöölised, pestes sõdurite pesu, koristades haiglaruume, tuues kingitusi, organiseerides etendusi, kontserte jne.

Nõukogude Punase Risti meditsiinilisel personalil oli rinnetel raskeid kaotusi. Paljud arstid, velskrid, õed ja sanitarid hukkusid oma ülesannete täitmisel, kuid kõigi nende tegusid kroonis ajalooline võit.

Nõukogude Punase Risti Selts rahvamajanduse taastamise perioodil.

Kodusõda ja välismaine interventatsioon lõppes Nõukogude korra hiilgava võiduga ning rahvas sai asuda majanduse taastamisele. Kuid ka see periood nõudis nõukogude inimestelt kui ka organisatsioonidelt suuri jõupingutusi ja ennastalgavust.

Seoses 1921. a. ikaldusega Volga-äärsetes rajoonides organiseeris Venemaa Punase Risti Selts Nõukogude valit-suse ülesandel ühiskondlikku abi nälgivale elanikkonnale. Nõukogude Punane Rist asutas näljapiirkonnas laialdase toitluspunktide ning raviasutuste võrgu, suunas sinna meditsiinitöötajaid ja sanitaarüksusi.

Pärast seda suunas Nõukogude Punane Rist oma jõu-pingutused ravi-profülaktiliste ja sanitaarkaitse ürituste teostamisele. Seltsi tegevus suundus tervishoiuorganitele ühiskondliku abi organiseerimisele tervishoiuvõrgu taasta-misel ja laiendamisel, võitlusele sotsiaalsete haigustega, mis olid säilinud revolutsioonielsetest aegadest. Kogu maal loodi ravi-profülaktilisi asutusi võitluseks tuberku-

loosi, suguhaiguste, trahhoomi, malaaria ja teiste nakkus-
haigustega.

1924. a. loodi Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside
komiteede juurde «Noorte pioneeride tervise teenistus»,
mille ülesandeks olid tervishoiuorganite abistamine laste ja
noorukite tervishoiualasel teenindamisel. Paljudes rajooni-
des asutasid Punase Risti Seltsi komiteed laste tuberkuloo-
sitõrje dispansereid, sanatoorseid laagreid, laste mängu-
murusid ja lastenõuandlaid. 1925. a. organiseeris Venemaa
Punase Risti Selts Krimmi lõunarannikul lastesanatoomiumi
«Artek», mis saavutas üleliidulise kuulsuse. Hiljem anti see
sanatoomium üle NSV Liidu Tervishoiuministeeriumile.

Seoses Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu loo-
misega 1922. aastal, kujunesid 1925. a. alguseks välja
peale Ukraina NSV veel ka Valgevene NSV, Armeenia
NSV ja Gruusia NSV Punase Risti ning Aserbaidžani NSV
ja Usbeki NSV Punase Poolkuu seltsid. Arvesse võttes
nende liiduvabariikide Punase Risti ja Punase Poolkuu
seltside ülesannete ja tegevuspõhimõtete ühtsust, kerkis
üles nende seltside liidu loomise küsimus. 1. septembril
1925. a. kinnitaski Rahvakomissaride Nõukogu NSV Liidu
Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu põhikirja.
Liidu liikmeks olevad rahvuslikud Punase Risti või Punase
Poolkuu organisatsioonid säilitavad oma vabariikide sea-
duste järgi täieliku iseseisvuse oma sisemise organisat-
siooni ja tegevuse alal.

Vabariiklikud organisatsioonid arendasid laialdast tege-
vust Nõukogudemaa töötajate tervise kaitsel ja kõige
laiemate hulkade värbamisel seltside liikmeks.

Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside I üleliiduline
kongress toimus 1932. a. Selleks momendiks oli nendes
seltsides liikmeid juba üle 4,5 miljoni, kaasa arvatud ka
1930. aastal Liitu astunud Turkmeeni ja Tadžiki Punase
Poolkuu seltside liikmed.

Seltside põhiliseks ülesandeks oli tol perioodil sanitaar-
kaadri massiline ettevalmistamine, sanitaarlaste tead-
miste juurutamine laiaadesse töötajate hulkadesse ja elanik-
konna ettevalmistamine sanitaarkaitseks. 1926.—1927. a.
algas seltsi liikmete õpetamine esmaabi ringides. 1928.—
1929. a. hakati looma sanitaarsalku, organiseerima mediti-
siiniõdede kursusi ning veidi hiljem ka sanitaride ja sani-
taarinstruktorite kursusi.

Kolmekümnendate aastate algul hakati tööstusettevõte-

tes, kolhoosides, asutustes ja koolides looma sanitaarpöste, kes hakkasid kohapeal teostama pidevat sanitaarjärelevalvet ning andsid esmaabi igasuguste traumajuhtumite puhul otse töökohal.

1934. a. algas elanikkonna massiline ettevalmistamine «Valmis sanitaarkaitseks» (VSK) programmi järgi ning nooremate õpilaste ettevalmistamine «Ole valmis sanitaarkaitseks» (OVSK) programmi järgi.

1936. a. astusid NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liitu uuestiloodud Kasahhi ja Kirgiisi NSV Punase Risti seltsid.

Aastail 1934—1938 laienes Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside tegevus mitte üksnes elanikkonna tervise kaitse, vaid ka majanduslikul alal. Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside valduses oli peale ravi- ja profülaktiliste asutuste ka veel lai võrk mitmesuguseid majandusasutusi, nagu juuksetööstused, fotoateljeed jne. Selline majanduslik tegevus eemaldas seltside komiteesid nende massilisest tööst, nõrgestades nende sidet algorganisatsioonidega ning kiskus tähelepanu elanikkonna ettevalmistamiselt mitmesuguste majanduslike küsimuste lahendamisele.

3. detsembril 1938. a. välja antud Rahvakomissaride määrusega likvideeriti Punase Risti majanduslik tegevus. 1939. a. andis Nõukogude Punane Rist kõik oma haiglad, sanatooriumid, puhkekodud, polikliinikud ja samuti ka meditsiinilise varustuse üle tervishoiuorganitele ja Punaarmee sanitaartenistusele. Ühes sellega laienes massiline töö märgatavalt. 1940. a. oli liikmete arv seltsides juba tõusnud 7,7 miljonile ja algorganisatsioonide arv 152 tuhandele.

Tunduvalt tõusis elanikkonna ettevalmistus sanitaarkaitseks ning meditsiiniõdede ettevalmistamine.

1938. a. suvel, mil jaapani maadevallutajad püüdsid rikkuda NSV Liidu riigipiire Hassani järve juures, pandi elanikkonna sanitaarkaitseks valmisolek proovile. Hassani järve juures toimunud võitlusest osavõtjad märkisid suurima tänutundega Nõukogude armee haavatud võitlejatele abi andnud sanitaarsalkade suurepärase tööd. Kangelaslikult käitusid Nõukogude Punase Risti ja Punase Poolkuu aktivistid ka 1939. a. lahingutes Halhin-goli jõe rajoonis, kus meie väed abistasid sõbralikku Mongooliat võitluses jaapani vallutajatega, ning Karjala maakitsusel võitluses valgesoomlastega.

1940. a. astusid NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liitu Läti, Leedu, Eesti, Karjala Soome ja Moldaavia NSV Punase Risti Seltsid.

Seoses Punase Risti majandusliku tegevuse likvideerimise ja muude seltsi organisatsioonides esinevate puuduste kõrvaldamisega kinnitas Rahvakomissaride Nõukogu 1941. a. 22. veebruaril uue NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Põhikirja, milles kriipsutati alla veel tihedama koostöö vajadust seltside organisatsioonide ja tervishoiuorganite vahel. Tol ajal said seltside põhilisteks ülesanneteks töötajate laiade hulkade kaasatõmbamine NSV Liidu sanitaarkaitse üritustesse ning laialdase sanitaarpõhiste ja sanitaarsalkade võrgu loomine tööstusettevõteteis, kolhoosides, sovhoosides, õppeasutustes ja elumajades. Suurenes ka meditsiiniõdede, sanitaride ja desinfektorite ettevalmistamine. Erilist tähelepanu pöörati tervishoiuorganite abistamisele doonorluse organiseerimisel.

Nõukogude Punane Rist Suure Isamaasõja ajal ja sõjajärgsel perioodil.

Fašistliku Saksamaa reeturlik kallaletung Nõukogude Liidule 22. juunil 1941. a. katkestas nõukogude rahva rahuliku ülesehitustöö ning Nõukogude Punase Risti organisatsioonid suunasid oma töö Nõukogude Armeesanitaartenistuse abistamiseks. Tuhanded Punase Risti seltside poolt ettevalmistatud meditsiiniõded, sanitaarsalklased ja sanitarid siirdusid rindele. Suur töö ootas Punase Risti aktiviste ka tagalas. Nad organiseerisid pesemispunkte sõjaväeosadele, teenindasid sanitaarronge, aitasid haiglale ja hospitalide meditsiinipersonalil põetada haavatuid ja haigeid ning organiseerida neile kultuurilist meelelahutust.

Punase Risti aktiivsel kaasabil loodi ka doonorite kaadri reserv. Nõukogude Armeesanitaartenistus sai verd häireteta ning küllaldases koguses. Sõja lõpul oli Punase Risti ja Punase Poolkuu seltsides arvel üle 500 000 doonori.

Sõja ajal tõusis liikmete arv Punase Risti organisatsioonides järsult, ulatudes 1. jaanuariks 1945. a. 10 miljonini. Sõja-aastatel valmistati ette üle 23 miljoni VSK-märklase.

Erilise hooga arenes Suure Isamaasõja perioodil Punase Risti organisatsioonide šeflustegevus. Enam kui 700 000

aktivisti abistasid rindel viibivate sõjameeste perekondi, invaliide ja langenute orbe. Punase Risti organisatsioonide šefluse all oli sõja lõpul 3197 lastekodu ja 486 internaati Isamaasõja invaliididele. Aktivistid ja sanitaarsalklased abistasid ka tagalasse evakueeritud kodanikke, eriti lapsi.

Kangelaslikkuse eeskuju näitasid tuhanded Punase Risti seltside meditsiiniõed, sanitaarsalklased ja aktivistid, eriti aga kangelaslinnades Leningradis, Odessas, Stalingradis, Sevastopolis ja mujal. Nõukogude Liidu kangelase kõrge nimetus anti sanitaarsalklastele ja meditsiiniõdedele Maria Šerbatšenkole, Sinaida Maresjevale, Valentina Ivanovale, Maria Romanovale, Maria Korobkovale ja teistele.

*
* *
*

Pärast Suure Isamaasõja lõppu kerkišid Nõukogude Punase Risti ette suured vastutavad ülesanded — abistada tervishoiuorganeid sõja tagajärgede likvideerimisel. Seltside organisatsioonid tugevdasid tööd sõja ajal halvenenud tervishoiuolude parandamiseks tööstustes ja elukonnas.

Juba 1944. aastal tegid Nõukogude Punase Risti Sanitaar-epidemioloogilised salgad suure töö nakkuskollete likvideerimisel fašistide okupatsioonist vabastatud rajoonides.

Massiliste sanitaartervistavate ürituste teostamiseks rakendati kohapeal kõik sanitaarpostid ja sanitaarsalgad. Uue hooga jätkati elanikkonna sanitaaralast ettevalmistamist. Edukalt jätkusid ka meditsiiniõdede ettevalmistamise kursused.

25.—27. novembrini 1948. a. toimus Moskvas NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside II üleliiduline kongress, kus tehti kokkuvõtte I kongressist möödunud ajavahemiku kohta ja konstateeriti, et selle aja jooksul on Nõukogude Punane Rist kasvanud massiliseks organisatsiooniks, kelle liikmete arv on tõusnud 3 miljonilt 14 miljoni. Seltside massiline sanitaaraktiiv on saanud tervishoiuorganitele suureks abiliseks.

Ühtlasi kutsus kongress kõiki Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioone üles parandama agitatsioonitööd, tõstma meditsiiniõdede ja sanitaaraktiivi ettevalmistamise kvaliteeti ning veel energilisemalt abistama tervishoiuorganeid sanitaartervistavates üritustes.

Juba NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Selt-

side Liidu Täitevkomitee II pleenum, mis toimus Moskvast 29.—30. märtsini 1950. a., võis konstateerida, et seltside organisatsioonid on tõsiselt asunud II üleliidulise kongressi otuste täitmisele. 1949. a. teostati üleliiduline Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside liikmete ümberregistreerimine, mis täpsustas nende tegelikku arvu ja tugevdas algorganisatsioone. 1. jaanuariks 1950. a. oli seltsidel 279 400 algorganisatsiooni ja 14,5 miljonit liiget. Tublisti oli paranenud seltside töö maal. Punase Risti algorganisatsioonide arv kolhoosides, sovhoosides ja masina-traktorijaamades oli märgatavalt tõusnud. Ühtlasi oli paranenud ka agitatsioonitöö. Seltside komiteed olid hakanud erilist rõhku panema sanitaarpostide ülemate ettevalmistamisele. Suurenes ka erialase aktiivi ettevalmistus tuberkuloosi, vähktõve ja malaaria tõrjeks.

NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee III pleenum toimus 24.—25. aprillini 1953. aastal. Ajavahemikul pärast II pleenumit oli liikmete arv seltsis suurenenud 17 miljonile. Tunduvalt oli tugevnenud algorganisatsioonide töö. Pleenum märkis, et Presiidium ei propageeri küllaldaselt parimate algorganisatsioonide ning rajoonikomiteede tööd.

Täitevkomitee IV pleenum toimus 1954. a. maikuu. Sellega pleenumil arutati Punase Risti maaorganisatsioonide töö tugevdamise küsimust Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei septembri- ja veebruari-märtsipleenumite otsuste valguses.

Pleenum kutsus Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioone üles kõige aktiivsemalt osa võtma põllumajanduse edasisest arendamisest maaelanikkonna meditsiinilise teenindamise parandamise ning meditsiini- ja sanitaaralaste teadmiste propaganda tugevdamise teel, teostades ühtlasi pidevalt koos tervishoiuorganitega sanitaartervistavaid ja profülaktilisi üritusi ühtse plaani alusel.

Suure poliitilise ja tööalase tõusu olukorras toimus 1954. a. detsembrikuus Moskvast NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside III üleliiduline kongress. Kongress märkis, et vastavalt NLKP XIX kongressi otsustele on Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside organisatsioonid teinud tähelepanuväärivat tööd massiliste sanitaar-profülaktiliste ürituste, elanikkonna sanitaarkultuuri tõstmise ja NSV Liidu sanitaarkaitse tugevdamise alal. Nõukogude Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioonid on aktiiv-

selt võidelnud rahu eest, aatomirelva ja teiste massiliste hävitamisvahendite keelamise eest, kusjuures nad on tugevdanud sidemeid NSV Liidule sõbralike maade Punase Risti organisatsioonidega.

Seltside liikmete ja samuti ka sanitaarüksuste arv on pidevalt suurenenud. Pärast vaheaega on seltsid 1953. a. alates asunud uuesti meditsiiniõdede ettevalmistamisele. 12. novembril 1954. a. kinnitasid NSV Liidu Tervishoiu-ministerium ja Punase Risti Seltside Liidu Täitevkomitee ühiskondlike sanitaarvolinike põhimääruse. Ühiskondlikele sanitaarvolinikele kuulub vääriiline koht töötajate isetegevuse arendamisel tervishoiu alal ja tervishoiulise taseme edasisel tõstmisel meie asutustes, käitistes, sovhoosides, kolhoosides jne.

Paranes ka side Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioonide ning tervishoiuorganite vahel. Suur tähtsus oli NSV Liidu tervishoiuministri käskkirjal 30. oktoobrist 1954. a. nr. 218-M, mille järgi sanitaarpostid ja sanitaarvolinikud tuleb kinnitada nende asukohtade järgi tervishoiupunktide, ambulatooriumide, polikliinikute, arstijaoskondade ja sanitaar-epidemioloogia jaamade juurde, kes vastutavad nende töö juhtimise ning sanitaaralaste teadmiste pideva täiendamise eest.

Oma aruandekõnes tõi NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee esimees professor G. A. Miterev suure hulga näiteid, kuidas Punase Risti ja Punase Poolkuu sanitaarpostide, sanitaarsalkade ja ühiskondlike sanitaarvolinike aktiivse tegevuse tagajärjel on vähenenud tööliste kui ka kolhoosnikute haigestumus, on paranenud kolhooside, sovhooside, masina-traktorijaamade ja tööstusettevõtete sanitaarne seisund.

Kongress märkis ühtlasi Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioonide ees seisvad tähtsamad ülesanded, nõudes et organisatsioonilise töö alal komiteed pööraksid erilist tähelepanu algorganisatsioonide töö edasisele kindlustamisele, eriti tööstusettevõtetes, kolhoosides, sovhoosides masina-traktorijaamades ning uudis- ja jäätmaade ülesharimise rajoonides.

Sanitaartervistava töö alal märkis kongress järgmised ülesanded: tugevdada elanikkonna ettevalmistust sanitaarkaitse programmide järgi; luua sanitaarpostid kõigis tööstusettevõtteis, kolhoosides, sovhoosides, masina-traktorijaamade brigaadides ja farmides, samuti koolides, õppeasu-

tustes ja elamusektoris, eraldada sanitaarvolinikke tervishoiuorganite abistamiseks; jätkata elanikkonna värbamist doonorite ridadesse ühise plaani alusel tervishoiuorganitega; kindlustada hästi ettevalmistatud meditsiiniõdede väljalase tervishoiuasutuste kaadri täiendamiseks.

Kongress soovitas seltside komiteedel rakendada aktiivi tööle haiglate, polikliinikute, dispanserite, nõuandlate ja teiste meditsiinasutuste kaastöökomisjonides.

Kongress võttis vastu ka rea tähtsaid otsuseid massilise agitatsioonitöö ning õppiva noorsooga tehtava töö alal.

*
* *
*

Nõukogude Punane Rist on massiline ühiskondlik organisatsioon, kelle ridadesse kuulub praegu ligi 22 miljonit liiget, kes on ühinenud 11 liiduvabariigi (Vene NFSV, Ukraina, Valgevene, Gruusia, Armeenia, Kasahhi, Kirgiisi, Läti, Leedu, Eesti ja Moldaavia NSV) Punase Risti seltside ning 4 liiduvabariigi (Azerbaidžani, Turkmeeni, Usbeki ja Tadžiki NSV) Punase Poolkuu seltside organisatsioonidesse.

Ühendades oma ridades töölisi, kolhoosnikuid, nõukogude intelligentsi ja õpilasi, taotleb Nõukogude Punane Rist järjekindlalt seda, et sanitaarse heaolu tõstmisest ja tervishoiuorganite abistamisest sanitaar-profülaktilistes üritustes võtaksid osa võimalikult suuremad elanikkonna hulgad.

Väga tähtis on suunata Punase Risti sanitaarüksuste töö elanikkonna töö- ja elukondlike tingimuste tervendamiseks, võitluseks puhtuse eest tsehhides, kolhoosifarmides ja taludes, masina-traktorijaama töökodades, majavalitsustes, ühiselamutes, õppeasutustes jne., samuti esmabi andmisele õnnetusjuhtumite ning äkilise haigestumise puhul.

Mitte vähem tähtis ei ole elanikkonna massiline ettevalmistamine sanitaarkaitse normidele ja massiline agitatsioonitöö tervishoiualaste teadmiste levitamisel, doonorluse tähtsusest ja ka Nõukogude Punase Risti ning Punase Poolkuu seltside tegevusest.

Eesti NSV Punase Risti Selts.

1940. a. juunipäevadel vabanes Eesti töötav rahvas teda ahistanud kodanlikust klassivõimust ja hakkas alates sama aasta augustikuust vaba ning võrdõigusliku rahvana teiste Nõukogude Liidu vabariikide peres ehitama oma sotsialistlikku ühiskonda. Ka kodanlik Eesti Punane Rist organiseeriti ümber Nõukogude Punase Risti Seltsiks. Vähesel liikmete arvuga kodanlikust klassiorganisatsioonist arenes lühikese aja jooksul tõeline massiorganisatsioon, kes hakkas oma tegevust kujundama sotsialistliku humanismi ja proletaarse internatsionalismi põhimõtetele. Ühtlasi astus Eesti NSV Punase Risti Selts NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liitu.

Fašistlike anastajate reeturlik kallaletung katkestas ajutiselt Eesti NSV Punase Risti Seltsi töö, kuid veel enne maa vabastamist fašistlikest okupantidest hakkas Eesti NSV Punase Risti Selts Moskvas ja hiljem Leningradis tegema laialdasi ettevalmistusi Punase Risti töö laialdaseks organiseerimiseks vabastatavas Nõukogude Eestis. Juba siis, kui 1944. a. suvel toimusid lahingud veel Rakvere ja Tartu lähistel, algas Eesti NSV Punase Risti Selts oma tegevust Võrus, Valgas ja teistes vabastatud rajoonides. Seltsi tähtsaim ülesanne tol korral oli Eesti NSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi abistamine saksa okupatsiooni tagajärjel laostatud kogu vabariigi territooriumil vajaliku sanitaarse olukorra taastamisel ja elanikkonna meditsiinilise ning sanitaarse teenindamise organiseerimisel. Tervishoiuorganitele anti tähelepanuväärset abi ka ravi-profülaktiliste asutuste võrgu taastamisel.

1945. a. lõpuks oli kõigis vabariigi maakondades ja linnades organiseeritud Punase Risti komiteed; oli loodud üle 700 Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni, kuhu kuulus ligi 32 000 liiget. Elanikkond võttis massiliselt osa VSK ringidest, nooremad õpilased töötasid suure innuga OVSK ringides, loodi massiliselt sanitaarposte jne.

Eesti NSV Punase Risti Seltsi I vabariiklik kongress toimus aprillikuus 1948. a. Selleks ajaks oli Punase Risti tööga haaratud kõik suuremad tööstusettevõtted, asutused ja koolid. Tihe algorganisatsioonide võrk oli loodud arstijaoskondade, külanõukogude, sovhooside, masina-traktoriaamade ja teiste maa-asutuste juurde.

Kongressieelseil aastail olid Eesti NSV Punase Risti

Seltsi organisatsioonid valmistanud ette ligi 100 000 VSK- ja OVSK-märklasi, üle 1400 sanitaarsalklase ning hulgaliselt erialast sanitaaraktiivivõitluseks tuberkuloosi, vähktõve ja malaaria vastu.

1952. a. detsembrikuus toimus Eesti NSV Punase Risti Seltsi II vabariiklik kongress. Kongress tegi kokkuvõtte Punase Risti organisatsioonide tööst pärast I kongressi ja märkis nii algorganisatsioonide kui ka liikmete ja sanitaarüksuste arvu hoogsat kasvu. Ühtlasi püstitas kongress vabariigi Punase Risti organisatsioonide ette uued ülesanded, eriti seltsi organisatsioonide edasise tugevdamise alal tööstusettevõtteis ja maal.

Pärast teist vabariiklikku kongressi saavutasidki Punase Risti Seltsi linna ja rajoonikomiteed algorganisatsioonide loomise ja nende töö tugevdamise alal tööstusettevõtetes ja kolhoosides ning sovhoosides märgatavaid tulemusi. Punase Risti Seltsi liikmete arv tööstusettevõtteis suurenes järsult. Paljudes ettevõtetes on seltsi liikmeteks astunud kõik töötajad. Igas tööstusettevõttes olid loodud sanitaarpõstid, ka sanitaarsalkade arv suurenes tunduvalt. Samuti suurenes Punase Risti Seltsi liikmete ja sanitaarpõstide arv kolhoosides, sovhoosides ja masina-traktorijaamades.

Hoogsa organisatsioonilise arenemise kõrval jäi aga tagaplaanile Punase Risti Seltsi organisatsioonide sisuline töö ja nende koostöö tervishoiuorganitega.

Eesti NSV Punase Risti Seltsi III erakorraline vabariiklik kongress, mis toimus 1954. a. novembri lõpus võttiski oma päevakorda küsimuse Eesti NSV Punase Risti Seltsi tööst ja ülesannetest tervishoiuorganite abistamisel sanitaartervistavas töös.

Kongress märkis, et pärast II kongressi on Punase Risti algorganisatsioonide arv kasvanud 530 võrra. Tervishoiutöötajate abilistena töötas sanitaarpõstide ja sanitaarsalkade koosseisus ning ühiskodlike sanitaarvolinikena ligi 40 000 aktivisti. 1953. ja 1954. a. jooksul teostas see aktiiv sanitaarseid ülevaatusi 35 000 objektil, andis esmaabi kohapeal ja andis hinnatavat abi tervishoiuorganitele ter-
vistavate ning profülaktiliste ürituste teostamisel.

Kongress konstateeris, et Eesti NSV Punase Risti Seltsi organisatsioonide tähtsamaks ülesandeks sanitaartervistava töö organiseerimisel tuleb lugeda sanitaaraktiivivõitluse ulatuslikumat ettevalmistamist, ettevalmistuse kvaliteedi tõst-

mist, sanitaaraktiivivi laialdast kasutamist tervishoiuorganite abistamisel ja riigi sanitaarkaitse edasisel tugevdamisel. Selleks kohustati vabariigi Punase Risti Seltsi organisatsioonide looma tihe koostöö tervishoiuorganitega sanitaaraktiivivi ettevalmistamise ja töölesuunamise alal. Sanitaaraktiivivi, ühiskondlike sanitaarvolinike ja sanitaarpõstide ettevalmistamise parandamiseks ning nende töö juhtimiseks maal soovitas kongress luua Punase Risti Seltsi jaoskonnakomiteed maa-arstijaoskondade ja velskri-ämmaemandapunktide juurde.

1955. a. plaaniliste ülesannete täitmise ja ületamise tulemuste järgi tuli Eesti NSV Punase Risti Selts Ukraina NSV Punase Risti Seltsi järel üleliiduliselt teisele kohale.

1956. aastal 20.—21. detsembrini toimunud järjekordsel Eesti NSV Punase Risti Seltsi IV vabariiklikul kongressil märkis seltsi esimees sm. T. Bogovski, et II ja IV korraliste kongresside vahel on Eesti NSV Punase Risti Seltsi algorganisatsioonide arv suurenenud 838 võrra ning Seltsi liikmete arv 50 000 inimese võrra, ulatudes 182 000 inimeseni. Paljudes rajoonides on seltsi liikmeks astunud 20—25% elanikkonnast. II ja IV korraliste kongresside vahel valmistati ette üle 200 000 VSK- ja OVSK-märklase. Tehti märkimisväärset tööd sanitaarsalkade loomisel ja nende vaheliste võistluste korraldamisel. Edukalt toimus ka massiliste meditsiiniteenistuse üksuste organiseerimine. Nii kaheaastastel kui ka lühiajalistel meditsiiniõdede kursustel valmistati ette hulk meditsiiniõdesid. Eesti NSV Punase Risti Seltsi organisatsioonide edasiste ülesannetena märkis kongress vajadust tingimuste loomiseks elanikkonna uute laiade hulkade seltsi liikmeks astumiseks ning algorganisatsioonide töö tugevdamiseks ja uute algorganisatsioonide loomiseks, samuti ka massilise agitatsioonitöö taseme tõstmiseks.

Sanitaartervistava töö alal nõudis kongress seltsi organisatsioonidelt koostöö tugevdamist tervishoiuorganitega, sanitaarpõstide, sanitaarsalkade ja teiste sanitaarüksuste võrgu laiendamist, ühiskondlike sanitaarvolinike arvu suurendamist ja nende kinnitamist ravi-profülaktiliste asutuste juurde massiliste sanitaartervistavate ning profülaktiliste ürituste teostamiseks.

Mitte väiksemat tähelepanu tuleb vabariigi Punase Risti organisatsioonidel omistada ka tervishoiuorganite abistamisele doonorite organiseerimiseks.

Nõuti ka elanikkonna ettevalmistamise laiendamist sanitaarkaitse programmi järgi ja kontrolli ettevalmistuse kvaliteedi üle.

Eesti NSV Punase Risti Seltsi organisatsioonide peamine ülesanne seisneb kõigi oma liikmete organiseerimises seltsile antud ülesannete kiireks elluviimiseks, rakendades selleks üha uusi töövoorme ja -meetodeid. Mida tõhusamad on Punase Risti Seltsi organisatsioonide töötulemused, seda kiiremini täienevad seltsi read uute liikmetega ning seda otsustavamalt saab ta kaasa aidata töötajate tervise kaitse edasisel arendamisel ja ülemaailmse rahu kindlustamisel.

Nõukogude Punase Risti rahvusvaheline koostöö.

Kogu oma ajaloo kestel on Nõukogude Punane Rist, olles truu sotsialistliku humanismi põhimõtetele, korduvalt abistanud teiste maade rahvaid neid tabanud loodusõnnetuste puhul. Nii näiteks juba 1923. a. andis Nõukogude Punane Rist tunduvat materiaalet abi nälgivatele Ruhri tööliste ja uputuse tõttu kannatanud Jaapani elanikkonnale. 1944. a. aitas ta Nõukogude Armeed poolt vabastatud Poola, Bulgaaria ja Tšehhoslovakkia rahvaid, saates neile ravimeid, meditsiinilist inventari jne. Peale selle on Nõukogude Punane Rist pärast Teist maailmasõda andnud tunduvat materiaalet abi mitmesuguste loodusõnnetuste läbi kannatanud Iraani, Hollandi, Inglismaa, Kreeka, Albaania, Ameerika Ühendriikide, Pakistani, Vietnami, India, Indoneesia, Afganistani ja teiste maade rahvastele.

Ainuüksi 1956. a. jooksul on Nõukogude Liidu Punase Risti ja Punase Poolkõu Seltside Liidu Täitevkomitee loodusõnnetuste ja katastroofide puhul abistanud rida rahvuslikke Punase Risti organisatsioone. Nii näiteks kannatas 1956. a. algul tugeva pakase ja suurte lumetuiskude tõttu elanikkond mitmes Itaalia rajoonis. Kannatava elanikkonna abistamiseks andis Nõukogude Punane Rist 7 788 000 liiri. Samal ajal sai Jugoslaavia Makedoonia ja Lõuna-Serbia elanikkond kannatada lumelaviinide tagajärjel. Kannatanute abistamiseks andis Nõukogude Punane Rist 40 000 rubla. Ühes Kolumbia linnas tekkis katastroof tugevajõulise plahvatuse tagajärjel, mis nõudis elanikkonnalt suuri ohvreid. Nõukogude Punane Rist

läkitas Kolumbia Punase Risti käsutusse 50 000 rubla kannatanute abistamiseks.

Peale selle osutas Nõukogude Punane Rist 1956. a. abi veel Birma ja India Punase Risti seltsidele nende elanikkonda tabanud loodusõnnetuste puhul.

Nõukogude inimeste keskel tekitas suurt nõrdimust inglise, prantsuse ja iisraeli agressorite kallaletung Egiptusele. Kogu nõukogude rahvas häbimärgistas agressoreid. Oma protesti avaldas ka Nõukogude Punase Risti ja Punase Poolkuu seltside kahekümnekahe-miljoniline liikmete armee. 17. novembril 1956. a. saatis NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee esimees professor G. A. Miterev Egiptuse Punasele Poolkuule Kairosse telegrammi, milles öeldakse, et liigutatud rahvusvahelise solidaarsuse ja sügava austuse tundest mehise egiptuse rahva vastu nõukogude rahvas on annetanud märkimisväärseid materiaalseid vahendeid NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee juurde loodud agressiooni tõttu kannatanud egiptuse rahva abistamise fondi. Laekunud 15 miljoni rubla eest ostis NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee 3000 tonni nisu, 500 000 purki piimakonserve, kolme miljoni rubla eest ravimeid ja sidumismaterjali, röntgeni ja teiste arstiteaduslike aparaatide ja instrumentidega, vooditega, voodi- ja ihupesuga varustatud välilaatsareti 300 voodikohaga ning 10 sanitaarauto.

Nõukogude rahva annetused egiptuse rahvale laaditi Odessa sadamas Nõukogude turbiinlaevale «Ivan Setšenov». Laev jõudis Aleksandria sadamasse 1. detsembril 1956. a. Laeva pardal oli ka NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu delegatsioon, eesotsas täitevkomitee ase-esimehe sm. N. Hmeljoviga.

Kui Nõukogude Punase Risti delegatsioon külastas sõjapõgenike laagrit, piirati nad igal pool inimestest ümber, neid kaelustati, suudeldi, neile hüüti vaimustatult: «Russi, Russi!»

Nõukogude Punase Risti delegatsiooni võttis vastu ka Egiptuse Vabariigi president Gamal Abdel Naser. Ta palus kogu nõukogude rahvale edasi anda Egiptuse tänu abi eest agressiooni ohvritele.

Nõukogude Punane Rist on laialdaselt abistanud teisi rahvaid ka elanikkonna tervise kaitse ja ravi alal. Nii näiteks esinevad Egiptuses, Türgis, Iraanis ja Irakisis perioodi-

liselt koolera ja katku epideemiad. Eriti on nendest haigustest ohustatud Egiptus, mis asub teel Euroopa ja Kaug-Ida vahel. 1944. a. oli Port-Saidis suur katku puhang, 1947. ja 1950. a. esines samas koolera epideemia. 1951. a. puhkes Irakisis (Basra piirkonnas) katku epideemia. Võitlusest nende epideemiatega võtsid ennastalgavalt osa ka nõukogude arstid, kes aitasid puhastada epideemiakoldeid ja likvideerida haigused.

India pealinnas Delhis organiseeris NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee India arstiteaduse kolledži juures laste tervise kaitse teadusliku uurimise osakonna ning füüsikaliste ravimeetodite teadusliku rakendamise keskuse, kelle ülesandeks on kohaliku meditsiini kaadri keskest kasvatada eriteadlasi pediaatria ja füsioteraapia alal.

Afganistani pealinnale Kabulile andis Nõukogude Punane Rist üle hospitali sisustuse.

Korea rahva kangelaslik võitlus imperialistlike interventidega lõppes 1953. a. juulis vaherahu sõlmimisega. Kuid juba kohe Teise maailmasõja järel pärast Korea vabastamist jaapani vallutajatest asutas Nõukogude Punane Rist Koreas mitu hästi sisustatud haiglat. 30. juulil 1955. a. toimus Korea Rahvademokraatliku Vabariigi pealinnas Phönjanis uue Nõukogude Punase Risti haigla pidulik avamine. Haigla kuulsus on lühikese ajaga niivõrd levinud, et sinna tulevad haiged 200—300 kilomeetri tagant. Ka haigla polikliinik võtab haigeid tasuta vastu 10 erialal. Haiglas on 400 voodikohta ja on sisustatud kõige moodsama aparatuuri ning seadmetega. Haigla juures valmistatakse ette kohaliku meditsiini kaadrit ja täiendatakse nende oskusi.

Hiina Rahvavabariigile anti 1956. aastal tasuta üle Dalni linnas asuv haigla, mis asutati seal 1949. a. Nõukogude Punase Risti poolt. Haiglal on 200 voodikohta ja ta on varustatud uusima meditsiinilise aparatuuriga. Hiina Rahvavabariigi valitsuse otsusel nimetati see haigla pärast üleandmist «Nõukogude ja Hiina sõpruse haiglaks».

1956. aasta suvel möödus neli aastat Nõukogude Punase Risti haigla avamisest Hiina Rahvavabariigi pealinnas Pekingis. Esialgu oli haiglal 70 voodikohta, kuid aja jooksul kasvas ta suureks raviasutuseks ja praegu on haiglal 9 osakonda 300 voodikohaga. Peale statsionaarse arstiabi annab haigla ka ambulatoorset abi oma polikliinikus.

Nõukogude Punase Risti haigla Pekingis on sisustatud

arstiteadusliku tehnika viimase sõna järgi. Kogu oma sisse-
seade, ravimid, inventari, kiirabiautod, voodi- ja ihupesu
jne. saab haigla Nõukogude Liidust. Haiglal on ka oma
kliinilis-diagnostiline laboratoorium, millel on kliiniline,
biokeemiline ja bakterioloogiline osakond. Raviürituste
kompleksis etendab küllaltki tunduvat osa ka vereülekanne.
Kuna Hiina Rahvavabariigis ei ole veel tsnetraliseeritud
verevarustusasutusi, siis on Nõukogude haiglal küllaldasel
arvul kohalikke vereandjaid, kes täielikult rahuldavad üle-
kandeks tarvis mineva vere vajaduse.

Suur koormus on haigla fluorograafilisel kabinetil, kus
uuritakse elanikkonda kopsutuberkuloosi suhtes. Kabinetti
küllastab iga päev umbes 300—400 inimest.

Peale ravitöö haiglas sõidavad nõukogude spetsialistid
sageli konsultatsioonidele teistesse haiglatesse. Haigla osa-
kondades abistavad nõukogude spetsialiste hiina arstid.
Haigla juures viibivad pidevalt spetsialiseerumise otstarbel
hiina arstid. Kaks korda kuus toimub haigla juures teduslik
konverents, kus kuulatakse ettekandeid tähtsamate arstitea-
duse alade üle.

Hiina Rahvavabariigi Tervishoiuministeerium ja Hiina
Punase Risti Selts kui ka kogu hiina avalikkus hindab Nõu-
kogude Punase Risti haiglat mitte ainult kui kvalifitseeri-
tud ravi-asutust, vaid ka kui pedagoogilist asutust, kus on
olemas kõik võimalused edukaks õppetööks.

Hiina Punase Risti Selts asutati 1904. aastal. Pärast
Hiina vabastamist võeti 1950. aastal vastu uus Hiina
Punase Risti põhikiri, mille põhjal tegutsedes on selts
selle lühikese aja jooksul suutnud, toetudes Nõukogude
Punase Risti eeskujule ja kogemustele, rahva tervise kaitse
alal saavutada väga häid tulemusi. Hiina Punase Risti
algatusel levis laialdane patriootiline liikumine linnade ja
külade heakorrastamise ning puhtuse eest. Sajad tuhan-
ded Punase Risti aktivistid tegid pidevalt selgitustööd
näriliste, kärbeste ja sääskede kahjulikkusest ning nende
osast nakkushaiguste edasikandmisel. Selle tagajärjel on
Hiinas lühikese ajaga likvideeritud sõja tagajärjed ning
säärased nakkushaigused, nagu rõuged, katk ja koolera, mis
veel hiljuti nõudsid hulgaliselt ohvreid. Sanitaarne seis-
kord Hiina linnades on eeskujulik, hävitatud on närilised
ja kärbsed.

Raske päranduse jätsid kolonisaatorid Vietnami Demo-
kraatlikule Vabariigile. Linnades ja maal on levinud

malaaria, trahhoom ning seede-elundite haigused. Sünnitusmajad ja lastesõimed puuduvad üldse. Haiglaid leidub ainult linnades. Prantsuse võimu lõpupäevadel oli Vietnamis ainult 147 arsti. Nõukogude Liit andis Vietnamis Demokraatlikule Vabariigile 400 miljonit rubla rahva elutaseme tõstmiseks, rahvamajanduse ning uue tööstuse ülesehitamiseks ja rahva tervishoiu parandamiseks. Uhtlasi saatis Nõukogude Punane Rist Vietnamis eriteadlasi arste, kes aitavad tervishoiuorganitel rakendada abinõusid rahva tervise kaitseks. Vietnamis Demokraatliku Vabariigi president Nguen Sing Kung (ehk Ho-ši-Min, mis tähendab tarka ja suurte kogemustega inimest) võttis 1955. aastal isiklikult vastu NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkoo Seltside Liidu delegatsiooni seoses Nõukogude Punase Risti haigla asutamise küsimusega.

1956. a. avatigi Vietnamis Demokraatliku Vabariigi pealinnas Hanois Nõukogude Punase Risti haigla 150 voodikohaga. Haiglal on kirurgia-, teraapia-, günekoloogia-, silma-, laste- ja teised osakonnad. Haigla on varustatud uusima arstiteadusliku sisseseade, instrumentide ja aparatuuriga. Haigla paikneb neljas korpuses Punase jõe kaldal. Igal korpusel on avarad solaariumid lahtiste verandade näol. Haigla territooriumil on ka suur aed.

Haiglas töötab Nõukogude arstide, velskrite ja meditsiiniõdede kõrval vietnami meditsiiniline personal. Vietnamis meditsiinitöötajad teistest haiglatest, milliseid pärast kolonisaatorite võimu kukutamist on juba ligi 140, täiendavad siin oma teadmisi, õppides eesrindlikku nõukogude arstiteadust.

*
* *
*

Rajades oma tegevuse Punase Risti seltside rahvusvahelise solidaarsuse printsiipidele on Nõukogude Punane Rist pidevalt püüdnud arendada isiklikku kontakti seltside liikmete ja esinduste vahel. Sellised isiklikud kokkupuutumised aitavad arendada Punase Risti seltside ülemaailmset koostööd ja levitada eesrindlikke töökogemusi.

Nõukogude Punase Risti organisatsioonidel on tihe side rahvademokraatiamaade ja Hiina Rahvavabariigi Punase Risti seltsidega. Nende maade Punase Risti seltside delegatsioonid on korduvalt viibinud külas Nõukogude

Punase Risti organisatsioonidel ja tutvunud viimaste tööga kohapeal. Nii näiteks viibisid Nõukogude Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside III üleliidulisel kongressil, mis toimus 24.—28. detsembrini 1954. a. Moskvas, kõigi rahvademokraatiamaade ja Hiina Rahvavabariigi delegatsioonid. Õppides kongressil esitatud aruanete, ettekannete ja delegaatide sõnavõttude varal tundma Nõukogude Punase Risti ja Punase Poolkuu organisatsioonide tööd, nad andsid edasi ka oma töökogemusi.

1956. a. suvel viibis kuue nädala kestel Nõukogude Liidus Poola Punase Risti delegatsioon, kes tutvus siin Nõukogude Punase Risti algorganisatsioonide ja sanitaarüksuste tööga. Delegatsiooni koosseisus oli ka Teise maailmasõja ajal Kostiuszko diviisi sanitaarsaklane Nõukogude Liidu kangelane sm. Kotsur.

Ka Nõukogude Punase Risti delegatsioonid on korduvalt viibinud rahvademokraatiamaades ja jaganud nendega oma töökogemusi. Nii näiteks külastas 1955. a. sügisel Nõukogude Punase Risti delegatsioon, koosseisus NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee esimees prof. G. A. Miterev, Ukraina NSV Punase Risti Seltsi Keskkomitee esimees V. A. Pantšenko ja Valgevene NSV Punase Risti Seltsi Keskkomitee esimees P. I. Baronetski, Hiina Rahvavabariigi Punase Risti Seltsi. Delegatsioon viibis Hiinas rahvavõimu väljakuulutamise 6. aastapäeva puhul ja ta võeti isiklikult vastu Hiina Rahvavabariigi Nõukogu peaministri Džou En-lai poolt.

Juunikuus 1956. a. toimus Prahlas Tšehhoslovakkia Punase Risti Seltsi II kongress, millest võttis samuti osa Nõukogude Punase Risti delegatsioon, eesotsas NSV Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu Täitevkomitee aseesimehe A. A. Obõdenovaga. Tšehhoslovakkia Punase Risti kongressil viibisid ka Hiina, Poola, Bulgaaria, Ungari, Rumeenia ja Saksa Demokraatliku Vabariigi Punase Risti seltside delegatsioonid.

Peale Hiina ja Tšehhoslovakkia on Nõukogude Punase Risti delegatsioonid ainult 1955. ja 1956. a. jooksul külastanud veel Poola ja Bulgaaria rahvademokraatlikke vabariike.

Üha ulatuslikumaks muutuvad Nõukogude Punase Risti sidemed ka kapitalistlike maade Punase Risti organisatsioonidega. Viimaste aastate jooksul on Nõukogude Liidus viibinud paljude välisriikide Punase Risti delegatsioonid.

Nii näiteks on kahel korral Moskvas viibinud Jaapani Punase Risti delegatsioon, kes Nõukogude Punase Risti kaasabil edukalt lahendas Jaapani sõjavangide repatrieerimise küsimuse.

1954. a. oktoobrikuus oli vastukülaskäigul Inglise Punase Risti delegatsioon, kes viibis siin kaks nädalat ja tutvus Nõukogude Punase Risti organisatsioonide ning tervishoiuorganite raviasutuste tööga Moskvas, Leningradis, Kiievis ja Sočsis.

1955. a. külastasid Nõukogude Liitu Rootsi, Belgia ja Austria Punase Risti delegatsioon. Austria Punase Risti delegatsioon märkis oma teates Rahvusvahelise Punase Risti Seltside Liigale ja Punase Risti Rahvusvahelisele Komiteele, et tutvunud «terve rea Punase Risti organisatsioonidega Moskvas, on põhjust tunnustada Nõukogude Punase Risti suurt aktiivsust. Mulje oli väga hea. Samasuguse mulje jätsid mitmesugused Punase Risti organisatsioonid ja raviasutused Leningradis.»

1956. a. viibisid Nõukogude Liidus Luxemburgi, Soome jt. maade Punase Risti seltside delegatsioonid. Ka kõik kapitalistlike riikide Punase Risti seltside delegatsioonid on tunnustavalt suhtunud Nõukogude Punase Risti organisatsioonide poolt tehtavasse töösse ja viinud siit kaasa palju kogemusi oma organisatsioonide töö arendamiseks.

Omakorda on Nõukogude Liidu Punase Risti ja Punase Poolkuu Seltside Liidu delegatsioonid külastanud Inglismaad, Ameerikat, Soomet, Luxemburgi ja teisi kapitalistlike maid, õppides seal tundma Punase Risti organisatsioonide tööd ning rahva tervise kaitset.

Kõigi maailma rahvaste võitluses rahu eest ja humanismi kõrgemate põhimõtete eest seisab Nõukogude Punase Risti organisatsioon kõigi eesrindlike ja progressiivsete vastavate organisatsioonide eesotsas. Võideldes kogu inimkonna õnne eest, näitab Nõukogude rahvas ja Nõukogude Punane Rist innustavat eeskujut kõigil elu- ja loova töö aladel.

KIRJANDUS:

- Algorganisatsioon — Punase Risti Seltsi alus. Tallinn, 1952.
- Eesti NSV Punase Risti Seltsi II vabariikliku kongressi määrus 14.—15. detsembril 1952. a., Tallinn, 1953.
- Eesti NSV Punase Risti Seltsi III vabariikliku kongressi määrus 28. novembril 1954. a., Tallinn, 1955. a.
- Eesti NSV Punase Risti Seltsi IV vabariikliku kongressi määrus 21. ja 22. detsembril 1956. a., Tallinn, 1957. a.
- Lühike ülevaade Nõukogude Punase Risti tegevusest, Tallinn, 1951. a.
- Miterev, G. A., Nõukogude Punane Rist ja rahva tervishoid, Tartu, 1956. a.
- O. Nikolajev, 1949. a. Genfi konventsioonid sõjaohvrite kaitseks, Tartu, 1956. a.
- J. Nittim, 15 aastat Eesti NSV Punase Risti Seltsi, Tartu, 1956. a.
- Nõukogude Punase Risti Rahvusvaheline tegevus (teese), Tallinn, 1954. a.
- М. И. Барсуков, Красный Крест и Красный Полумесяц СССР, Москва, 1955.
- В. А. Миловидов, Краткий обзор деятельности Советского Красного Креста, Москва, 1956.
- Обзор работы III Всесоюзного съезда обществ Красного Креста и Красного Полумесяца СССР, Москва, 1955.
- Советский Красный Крест, 1953, 1954, 1955, 1956 и 1957 (№ 1. январь—февраль).

Раттус, Паул

Обзор деятельности и задач Советского
Красного Креста

На эстонском языке

Республиканский дом санитарного просвещения
Тарту, Р. Пяльсони 32.

*

Vastutav toimetaja H. Võ r n o

Ladumisele antud 10. V 1957. Trükkimisele antud 13. I 1958. Paber 54×84, 1/16. Trükipoognaid 2,5. Formaadile 60×92 kohaldatud trükipoognaid 2,05. MB-00912. Trükiarv 5000. Tellimise nr. 1756. Trükikoda «Tartu Kommunist», Tartu, Ülikooli 17/19.

Tasuta

TASUTA

A-21940

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00386009 7